

Підтримка дій та рішень держави-агресора як предмет семантико-текстуальної експертизи

Людмила Кравчук

кандидат філологічних наук, судовий експерт 3 сектору 2 відділу 4 центру, Інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, м. Вінниця, Україна, ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-8043-974X>, e-mail:kravchukludmila27@ukr.net

Розглянуто питання підтримки дій та рішень держави-агресора як предмет семантико-текстуальної експертизи (у контексті ст. 111-1 «Колабораційна діяльність» та ст. 111-2 «Пособництво державі-агресору» Кримінального кодексу України).

Ключові слова: *судова експертиза; держава-агресор; підтримка; колабораційна діяльність; пособництво.*

Support for the Actions and Decisions of the Aggressor State as a Subject of Semantic and Textual Expertise

Lyudmila Kravchuk

This article has examined the issue of supporting the actions and decisions of the aggressor state as a subject of semantic and textual expertise (in the context of Article 111-1 «Collaborative Activities» and Article 111-2 «Aiding and Abetting the Aggressor State»).

Keywords: *forensic science; aggressor state; support; collaborative activities; aiding and abetting.*

Війна в Україні спричинила багато незворотних змін і трансформацій. Події воєнного часу актуалізують розгляд доктринальних підходів і практичних засобів захисту державного суверенітету та незалежності як у питаннях ведення війни, так і в притягненні до відповідальності осіб, що скоюють злочини проти основ національної безпеки.

У зв'язку з останніми подіями перед експертами-лінгвістами постала велика кількість нових питань, зокрема про наявність у тексті:

- 1) виправдовування, визнання правомірною та заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, зокрема шляхом представлення збройної агресії РФ проти України як

внутрішнього громадянського конфлікту;

- 2) виправдовування, визнання правомірною та заперечення тимчасової окупації частини території України;
- 3) глорифікації осіб, які здійснюють чи здійснювали збройну агресію РФ проти України;
- 4) закликів до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора;
- 5) закликів до підтримки рішень, дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора;

- 6) підтримки дій та рішень держави-агресора, збройних формувань або окупаційної адміністрації держави-агресора.

Зауважимо, що саме пункти 5 та 6 спонукали нас більш докладно зосередитись на питаннях лінгвістичної семантико-текстуальної експертизи мовлення у кримінальних справах щодо підтримки дій та рішень держави-агресора.

Метою цієї розвідки є розглянути підтримку дій та рішень держави-агресора як предмет семантико-текстуальної експертизи (у контексті ст. 111-1 «Колабораційна діяльність» та ст. 111-2 «Пособництво держави-агресору» Кримінального кодексу України (далі — *КК України*)).

Зауважимо, що перед проведенням дослідження експерт вивчає нормативно-правові акти для розуміння, чим саме є підтримка рішень, дій держави-агресора з позицій права.

Це дає змогу адаптувати застосовані методи дослідження під розв'язання завдань правоохоронної, правозахисної та судової діяльності й надати висновок, який матиме максимальну користь і доказову силу, оскільки відповідатиме потребам адресата експертизи.

КК України було доповнено ст. 111-1 «Колабораційна діяльність».

Колабораційна діяльність може бути здійснена у формі:

- публічного заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, установлення та утвердження тимчасової окупації частини території України;

- публічних закликів громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України [1].

КК України було доповнено також ст. 111-2 «Пособництво держави-агресору», у якій визначено такі форми злочину:

- реалізація рішень держави-агресора, збройних формувань чи окупаційної адміністрації держави-агресора;
- підтримка рішень або дій держави-агресора, збройних формувань чи окупаційної адміністрації держави-агресора;
- добровільний збір або підготовка та передача матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням або окупаційній адміністрації держави-агресора;
- добровільна передача матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням або окупаційній адміністрації держави-агресора [1].

У коментарі до ст. 111-2 М. Хавронюк зауважує, що слід відмежовувати підтримку рішень або дій держави-

агресора, збройних формувань чи окупаційної адміністрації держави-агресора від передбачених ст. 111-1 КК України злочинів у формах участі в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території, публічних закликів до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території, організації та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України, активної участі у таких заходах, а також від виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України [2] чи глорифікації її учасників (ст. 436-2 КК України [1]).

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає «підтримку» як «дію зі знач. підтримувати, підтримати; підтримувати. <...> 2. Надавати матеріальну, моральну і т. ін. допомогу, сприяти в чому-небудь. <...>; 4. Поділяючи погляди, виявляючи симпатію, виступати на захист або на боці кого, чого-небудь» [3].

Під час розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із колабораційною діяльністю та пособництвом державі-агресору, об'єктами лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи мовлення щодо підтримки дій та рішень держави-

агресора є продукти мовленнєвої діяльності, зафіксовані у письмовій та усній формах, найчастіше це російськомовний контент. Основну увагу експертів-лінгвістів зосереджено на аналізі мережевого дискурсу — текстів російських соціальних мереж «Одноклассники» і «ВКонтакте», а також інших типах комунікації — особистісному листуванні, соцмережі Facebook, телефонному спілкуванні тощо [4].

Предметом цієї експертизи є фактичні дані, що містять публічні заклики громадян України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора (зокрема, публічні заклики до проведення незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території) та висловлювання (мовленнєві конструкції), виражені у формі солідарності з діями або рішеннями держави-агресора, збройними формуваннями та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, висловлення симпатії їм, а також виступ на захист зазначених рішень і дій, якот: «Путин рассчитывает на нашу помощь — поддержим во всём!»; «Я поддерживаю решение президента Путина! Я за борьбу с нацизмом на Украине!»; «Наша республика абсолютно солидарна и всесторонне поддерживает решение Президента Владимира Путина и парламента России о признании суверенитета ДНР и ЛНР».

Підбиваючи підсумки, зауважимо, що в кримінальних провадженнях щодо колабораційної діяльності

та пособництва державі-агресору експерти-лінгвісти мають урахувати зміни до чинного законодавства, відображені в Науково-практичному коментарі КК України, аналізувати об'єкт, ретельно вивчивши контекст мовленнєвої ситуації, визначити мовленнєві та екстралінгвальні (позамовленнєві) чинники, що дасть змогу експерту-лінгвісту всебічно й повно провести дослідження, дійти виснов-

ку щодо наявності / відсутності публічних закликів до підтримки рішень та дій держави-агресора або висловлювань (мовленнєвих конструкцій), виражених у формі солідарності з діями чи рішеннями держави-агресора, збройними формуваннями та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, висловлення їм симпатії, а також виступу на захист зазначених рішень та дій.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.09.2025).
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., перероб. та допов. Київ, 2019. 1384 с. URL: https://pravozdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4292&download_id=1343&srsId=AfmBOorBQn_hmKz6r65dtKMqgkbWyH5ewhXLPqd0jfjatiAQ-iDHC74D (дата звернення: 11.09.2025).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2009. 1736 с.
4. Будко Т. В. Загальна методика судово-лінгвістичної семантико-текстуальної експертизи. Київ, 2020. 55 с.